

פרשת וילך – כל התחלה של תשובה היא דבר גדול!

נבואת משה על חטאי העם

הקב"ה, לפני הסתלקותו של משה, מבשר לו את העתיד להיות עם ישראל:

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּךְ שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנְהוּ אַחֲרַי אֱלֹהֵי נֹכַח הָאָרֶץ, אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ, וְעַזְבֵנִי וְהִפְרָ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ. וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וְעַזְבֹתַיִם וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לָאֵלֶּל, וּמִצָּאָהוּ רַעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת. וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה. וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא, עַל כֹּל הִרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה, כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים."

השאלה הגדולה היא, מדוע, כאשר ישראל אומרים: "הלא על כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה – "תגובת ה' היא דווקא "וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי"? היינו מצפים שהקב"ה יקבל את תשובתם!

תשובת הרמב"ן

הרמב"ן מסביר שהאמירה "הלא על כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי" איננה וידוי גמור אלא רק הרהור וחרטה בלב.

"וְטַעַם וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי – אֵינֶנּוּ וְדוּי גָּמוּר... אֲבָל הוּא הִרְהוּר וְחִרְטָה... וְלֹכֵן אָמַר כִּי עַל כֹּל הִרְעָה הַגְּדוֹלָה שָׁעָשׂוּ – יִסְתִּיר עוֹד פָּנִים מֵהֶם. לֹא כִּהְסְתַר הִרְאִשׁוּ... רַק שִׁיחֵי בְּהִסְתַּר פָּנָי הִגָּאֵלָה, וְיַעֲמִדוּ בְּהִבְטָחַת פָּנַי רַחֲמֵי...".

כלומר, הרהור חשוב מאוד – אבל כל עוד אינו מתורגם לווידוי ותשובה שלמה, עם ישראל נגאל, אבל נגאל בגאולה נסתרת, גאולה של הסתר פנים.

תשובת הפרי צדיק – העוון נמחק מיד

רבי צדוק הכהן מלובלין חולק על הרמב"ן. לדעתו, הרהור תשובה, וודאי מהפך את כל המציאות, ויזכו לגאולה ללא הסתר ולכן מבאר אחרת לגמרי את הפסוקים:

"וְזֶהוּ הַרְמִז... וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנִי – הֵינּוּ שִׁיחֵי לֹו הִרְהוּר תְּשׁוּבָה. אֲזַי וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר – שְׁמִידַת נִסְתָּר וְנִמְחָק הָעוֹן מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, גַּם עַל כֹּל הִרְעוֹת – אֲפִלּוּ אִם פָּנָה לַעֲבֹדָה זָרָה."

לדבריו, ברגע שהרהר תשובה – העוון נמחק מיד, גם אם היה חמור ביותר, ופירוש המיילים: הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא, עַל כֹּל הִרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה, זֶה שֶׁהִקְבִּ"ה, יַעֲצוּם אֶת עֵינָיו לֹא לִרְאוֹת אֶת הִרְעָה, לֹא לִרְאוֹת אֶת הַחֲטָא – כִּיוֵּן שֶׁהִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְאִפִּילוּ שֶׁחֲטָאוּ בַּחֲטָא הַחֲמוּר בִּיּוֹתֵר בַּע"ז!

תשובת הספורנו – טעות חמורה

הספורנו מסביר אחרת את הפסוקים:

"בְּשִׁבִּיל שֶׁסָּלַק שְׂכִינָתוֹ מִתּוֹכֵנוּ הָיָה אֵלֵּה לָנוּ, וּבְחֻשָּׁבָם זֶה לֹא יָפְנוּ לְהִתְפַּלֵּל וְלֹא לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה."

כלומר, אמירת "הלא על פי אין אלהי בקרב", איננה תשובה אלא טעות חמורה – לחשוב שה' עזב אותנו. האמת היא שהקב"ה נמצא תמיד, גם עם החוטא

העיקר להתחיל בתשובה

האדם שלפני יום כיפור נבהל: "איך אעמוד לפני ה'? הרי אינני בטוח שאצליח להשתנות באמת.

אם נחבר את דברים יש לחזקו ולומר לו:

ראשית, ה' איתך, למרות החטא!

שנית, הרהור תשובה כבר פועל רבות, הן על פי הרמב"ן, וכ"ש על פי ר' צדוק!

כך כותב הרב קוק זצ"ל באורות התשובה (ז, ו):

"צריכים להעמיק מאד באמונת התשובה, ולהיות בטוח שבהרהור תשובה לבד – גם כן מתקנים הרבה את עצמו ואת העולם. ומוכרח הדבר שאחר כל הרהור תשובה יהיה יותר שמ ומרוצה בנפשו ממה שהיה בתחלה".

העיקר שהאף פונה לכיוון הנכון...

נסיים בדברים נפלאים שמביא הרב יואל שפיץ בשם הרב עדין שטיינזלץ (אש לא יכולה לנוח):

"לפני שנים, יצא בגלל כל מיני נסיבות שהייתי מנהל של בית ספר קצת דרומית מכאן.

באזור המושבים תושיה ובית הגדי.

אני הייתי ככה בחור צעיר,

אולי בן 23 ובכל זאת נתנו לי לנהל.

חשבו שזה רעיון טוב, אני לא הייתי בטוח.

בכל אופן זה מה שעשיתי.

יום אחד, נסעתי מירושלים דרומה, מוקדם בבוקר לבית הספר.

עכשיו, אני נוסע ככה והדרך יפה ואני חושב כל מיני מחשבות לכאן ולשם -

ויצא שלא שמתי לב לאן אני נוסע.

הייתי בכיוון, אבל אולי לא מספיק..

בשלב מסוים הרגשתי שהדרך קצת משובשת יותר ממה שאני רגיל ושהנסיעה מתארכת.

האטתי את הנסיעה והבטתי אל הבתים שהיו מולי.

זה היה סוף שנות החמישים, לפני מלחמת ששת הימים.

הבתים שהיו מולי היו כפרים ערביים מרצועת עזה.

אני לא יודע אם אתם יודעים אבל גם אז לא היה כדאי להיכנס לשם ככה, הם פשוט מה שנקרא לא היו חביבים למי שנקלע לשם..

אז מה שקרה הוא שאני בוודאי נבהלתי כהוגן, סובבתי את הרכב במהירות והתחלתי לנסוע חזרה- להסתלק משם לאזור בטוח יותר.

ואז קרה דבר.

ברגע שהסתובבתי והתחלתי לנסוע חזרה כבר התחלתי להירגע.

ויצא, שלאחר מעשה חשבתי על זה, הרי כאשר סובבתי את הרכב, הייתי במרחק זהה מן הסכנה כמו ברגע שגיליתי שאני נוסע לכיוון עזה.

אז מה השתנה? הרי הסכנה באותו מרחק"?

הרב עדין התרגש מעט יותר מהרגלו.

ניכר שהוא זוכר את הסיטואציה הזו היטב,

לרגע הוא סקר את מבטינו ואז המשיך:

"העניין הוא "

כאן הניח ידיו על השולחן כמי שהולך לעשות כאן סדר,

"שברגע שסובבתי את הרכב, חזרה לי האוריינטציה. ידעתי לאן אני הולך.

זה לא משנה שהייתי באותו מרחק מהסכנה,

העיקר שמה שנקרא - שהאף שלי פנה לאן שהיה צריך לפנות - הביתה .

ואילו הגב שלי גם הוא פנה לכיוון הנכון, לעזה..

עכשיו זו הייתה רק השאלה של כמה מהר אני מסתלק משם .

אבל ידעתי שאני בדרך החוצה, וזה מה שחשוב..."

מבחינה זו – העניין של ימי אלול ותשרי, או של התשובה בכלל, הוא לאו דווקא להגיע לשמי שמיים.

המטרה צנועה יותר, אך מבחינת המהות שלה עמוקה יותר:

המטרה היא לנסות ולהגיע לכך שנפנה את הגב אל המקום שממנו כדאי שנסתלק, ושהאף שלנו – יצביע אל המקום שאליו ראוי שנלך".

יהי רצון שנדע שה' איתנו בכל המצבים, ובימים הללו בעיקר צריך להרהר בתשובה ומתוך כך לפנות לכיוון הנכון, ובע"ה במהלך השנה נעשה עוד ועוד צעדים למקום היותר טוב והיותר נכון לנו!